

کتاب

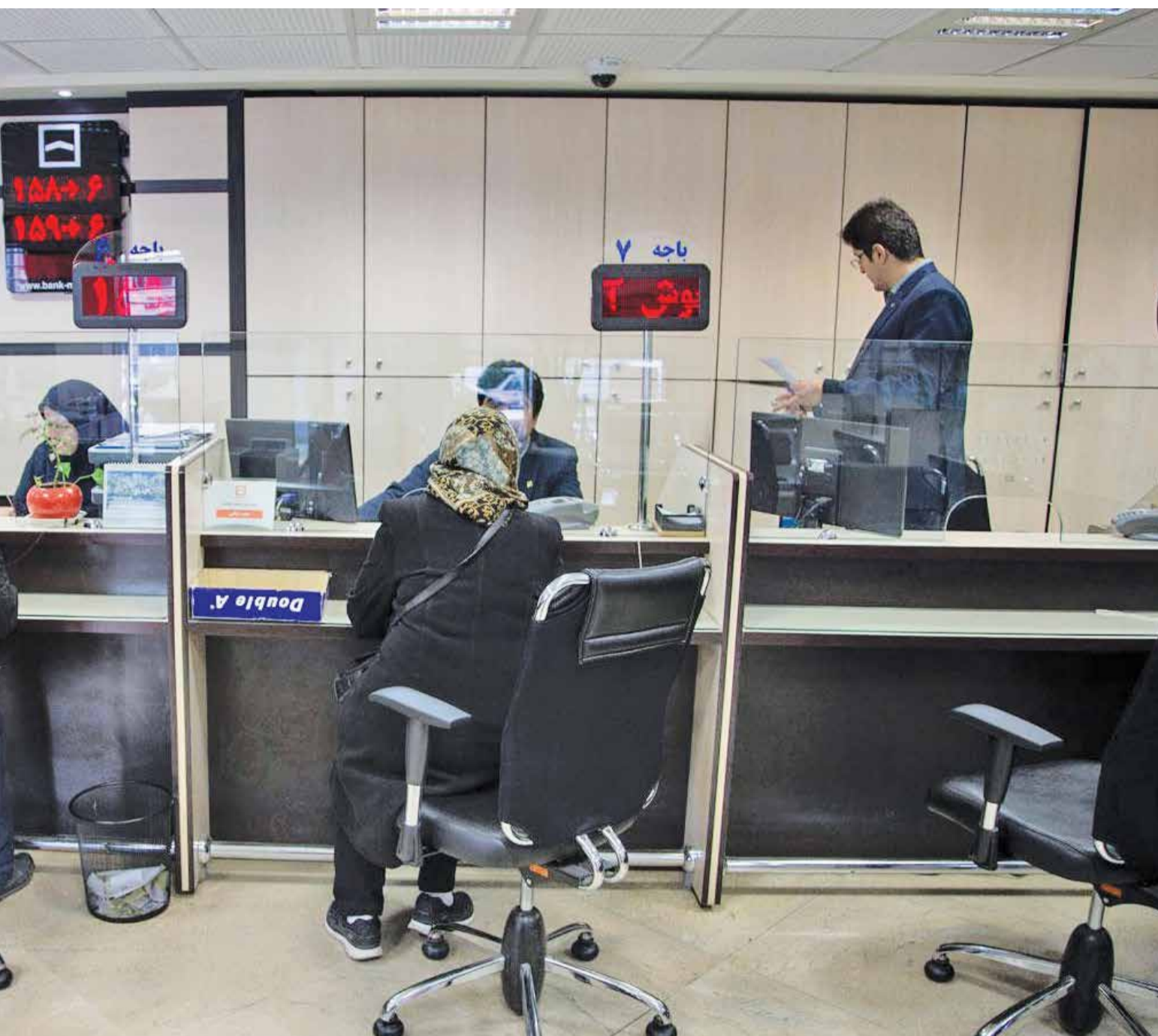
افزایش سهم تولید از تسهیلات بانک

ساخت و ترکیب تسهیلات بانکی و جهت‌گیری آنها خیلی مهم است. در دوره مسئولیت‌م رشد تسهیلات بانکی در بخش بازرگانی از ۱۵ درصد رشد متوسط سال‌های ۵۹ تا ۶۴ به رشد زیر یک درصد به طور متوسط در سال‌های ۶۴ تا ۶۷ کاهش یافت. ضمن اینکه چون قدر مطلق بخش بازرگانی و خدمات خودش نیمی از تسهیلات بانکی را که خیلی هم قابل توجه بود به خود اختصاص می‌داد و تسهیلات به بازرگانی چند بار در سال هم گردش داشت، لذا با توجه به سهم کمتر تولید از تسهیلات بانکی در مقایسه با بخش بازرگانی و خدمات، با این اقدامات بخش تولید از افزایش قابل توجهی بهره‌مند شد. به طوری که متوسط رشد سالانه تسهیلات بانک‌ها به تولید طی سال‌های ۶۴-۵۹ از ۱۲/۵ درصد به دو برابر یعنی ۲۴/۹ درصد در سال‌های ۶۴ تا ۶۷ افزایش یافت. این اتفاق یک تحول بنیادین بود، بنابراین با همکاری دکتر قاسمی و مدیران حرفه‌ای و تازه‌نفس بانکی توانستیم در آن برهه با استفاده از تغییر در سیاست‌های پولی، وضع را نسبت به گذشته بهبود بخشیم و فشارهای ارزی شرایط جنگی را با تأمین مالی تولید کاهش داده و گسترش پدیده بیکاری را محدود کنیم. یعنی از تهدید محدودیت‌های شرایط جنگ به صورت فرصت برای حفظ و گسترش تولید استفاده کردیم.

همان‌طور که می‌دانید سیاست‌های پولی از اهرم‌های اقتصادی مؤثر مهم کشور است. البته آنچه امروز درباره سیاست‌های پولی شاهد آن هستیم صرفاً جنبه ارشادی، توصیه‌ای و اخلاقی پیدا کرده است که عملاً به بد اخلاقی انجامیده و به نوعی تشویق بد اخلاقی پولی است که قانون عملیات بانکی بدون ربا، نه تنها این موضوع را تأیید نمی‌کند، بلکه مقرر کرده است تا اهداف سیستم بانکی برای توسعه اقتصادی-اجتماعی کشور و نه صرفاً سود حداکثری سهامدار، عمل کند.

در بانکداری اسلامی حتی در عقود ساده‌ای مانند مضاربه هم، به طرف مقابل مبلغی پرداخت نمی‌شود، بلکه این رقم به فروشنده پرداخت می‌شود و این، کالای مورد نظر است که به طرف مقابل یعنی گیرنده وام تحویل داده می‌شود

اصلاحات ساختاری برای اسلامی شدن بانک‌ها

نگاه ما به بانکداری بدون ربا یک دوران انتقالی برای رسیدن به بانکداری ایده‌آل اسلامی بود و به همین منظور در قانون، به جای «بانکداری اسلامی» عنوان «بانکداری بدون ربا» جایگزین شد

گزارش

در شماره روز گذشته روزنامه و در ادامه بررسی جلد دوم کتاب محرمانه‌های اقتصاد ایران که به بررسی دوره تصدی محمدجواد ابروئی در مدیریت‌های دولتی و وزارت اقتصاد طی دوره سال‌های ۶۴ تا ۶۸ پرداخته است، عنوان شد که همزمان با شروع فعالیت وی در وزارت اقتصاد، مقام معظم رهبری که در آن زمان رئیس‌جمهور بودند، از وی خواست تا نام وزارت دارایی آن روز به وزارت امور اقتصادی و دارایی تغییر یابد و در ادامه نیز وی به بیان خاطره‌ای از دیدار با هوشنگ رام؛ مدیرعامل بانک عمران دوران رژیم پهلوی در زندان پرداخت. در شماره امروز، دکتر ابروئی؛ وزیر اقتصاد دوران دفاع مقدس به بیان خاطراتی از آغاز تلاش‌ها برای ایجاد بانکداری بدون ربا و عملیاتی کردن آن در نظام بانکی کشور و همچنین نحوه تأمین مالی در دوران جنگ پرداخته است.

● پس از آنکه به وزارت اقتصاد رفیق مهم‌ترین اقداماتی که برای اصلاح نظام بانکی انجام دادید، چه بود؟

رویکرد بانک‌ها از محوریت وام‌های دلالی و تجاری به امور زیربنایی از قبیل انبوه‌سازی، پتروشیمی، کارخانجات مهم نظیر کارخانجات سیمان و صنعت دارو تغییر جهت داد. این یک انقلاب بزرگ در کارکرد بانک‌ها و افتخاری برای نظام بانکداری بدون ربا در زمان جنگ بود. به طور مثال یادم است در زمان وزارت بنده، تأمین مالی متروی تهران با همت مجید قاسمی رئیس کل بانک مرکزی توسط بانک ملت با مسئولیت آقای محمد علی وطنی و بانک تجارت با مسئولیت آقای افتخار انجام شد. این نمونه بارزی از تغییر جهت دادن بانک‌ها در دوران وزارت بنده بود. یادآوری می‌کنم بیشتر همت‌مان هم این بود که در آغاز راه بتوانیم بانکداری بدون ربا را به طور کامل عملیاتی کنیم. در آن زمان انتقادات فراوانی به بانک‌ها می‌شد و در نمازهای جمعه مسأله بانک‌ها مرتباً مطرح می‌شد. نگاه ما به بانکداری بدون ربا یک دوران انتقالی برای رسیدن به بانکداری ایده‌آل اسلامی بود، اصلاً به همین منظور در قانون،

به جای «بانکداری اسلامی» عنوان «بانکداری بدون ربا» جایگزین شد، چرا که در قانون بانکداری بدون ربا در چهارچوب عقود مختلف به مقوله تولید بها داده می‌شود. از آنجا که در این عقود شراکت صورت می‌گیرد به صورت مبنایی تسهیلات نمی‌تواند صورتی باشد، چرا که تسهیلات پرداختی باید برای یک فعالیت مشخص اقتصادی در نظر گرفته شود. برای مثال وقتی یک خرید و فروش به صورت اقساطی انجام می‌شود، دیگر تسهیلات پرداختی به «شما» متقاضی داده نمی‌شود، بلکه این پول به فروشنده‌ای داده می‌شود که تجهیزات یا مواد اولیه را فروخته است. اما در حال حاضر این ارتباط این‌گونه نیست و این عقود به طور کامل اجرا نمی‌شود و شاهدیم که در بسیاری از موارد افراد پول دریافتی از بانک‌ها را صرف امور دیگری می‌کنند و حتی بانک مرکزی به عنوان ناظر مدعی این تخلفات نبوده و این تخلفات را شانه‌ای کرده است. برخورد به هر تخلفی چند قانون جدید لازم است!

در بانکداری اسلامی حتی در عقود ساده‌ای مانند مضاربه هم، به طرف مقابل مبلغی پرداخت نمی‌شود، بلکه این رقم به فروشنده پرداخت

می‌شود و این، کالای مورد نظر است که به طرف مقابل یعنی گیرنده وام تحویل داده می‌شود. امروزه شاهد هستیم سیاهه‌های صوری رواج یافته است و از سوی دیگر وقتی صدور سیاهه‌های صوری به دلیل عدم اشراف نظام‌مند ساختار مالیاتی مشکلی برای صادرکننده ندارد، فروشنده‌گان نیز بی‌محابا فاکتور صوری صادر می‌کنند. البته با تحقق کامل قانون مالیات بر ارزش افزوده، این مشکل به راحتی مرتفع می‌شود. اصولاً باید به فعالیت‌ها و معاملات اقتصادی با نگاه جامع سیستمی توجه کرد و با چهارچوب‌های نظارتی و خودنظارتی جامع، اجزا و نهادهای زیربخش‌های فرعی را در مسیر خود قرار داد. یعنی نظام بانکی، نظام مالیاتی، ساختار گمرکی و نظام توزیع برقراری کدینگ اقتصادی برای هر شهروند در قالب شماره ملی، مانند اقتصادهای بسیار پیشرفته دنیا شفاف شود.

● قبل از شما دکتر نمازی، وزیر اقتصاد بود و قانون بانکداری بدون ربا در زمان وی طراحی، تدوین و ابلاغ شد. آیا شخص آقای نمازی نیز مانند شما به اجرای این قانون اعتقاد داشت؟
البته قانون بانکداری بدون ربا از

تبدیل وزارت دارایی به وزارت امور اقتصادی و دارایی

جالب است بدانید رئیس‌جمهور وقت حضرت‌آیت‌الله خامنه‌ای در ابتدای ورودم به وزارت اقتصاد به من فرمودند: «همه، نام وزارتخانه شما را وزارت دارایی و وزیر را وزیر دارایی می‌دانند، شما باید وزارتخانه را به وزارت امور اقتصادی و دارایی تبدیل کنید.» من هم این کار را با تحولات صورت گرفته انجام داده و اتفاقاً از دوره مسئولیت من بود که عبارت وزیر امور اقتصادی و دارایی یا وزیر اقتصاد باب شد

دکتر نمازی (وزیر وقت اقتصاد) امام‌علا سیستم بانکی خود را تحت اشراف وزیر اقتصاد نمی‌دانست و کار خود را انجام می‌داد. بالاخره وقتی مسئولیت وزارت امور اقتصادی و دارایی را به عهده گرفتم تمرکز خوبی را در رابطه با تحقق قانون بانکداری بدون ربا داشتم و وقت بیشتری را در این زمینه صرف کردم. به عبارت دیگر یکی از کارویژه‌های مهم من در دوران وزارت‌م اجرای اصلاحات ساختاری در نظام بانکی بود

